

คู่มือ

การสร้างเสริมความสามารถ
ด้าน**การสอนอ่าน**
ระดับชั้นประถมศึกษา

จันทร์ดา ด่านคงรักษ์

คู่มือการสร้างเสริมความสามารถ
ด้านการสอนอ่าน
ระดับชั้นประถมศึกษา

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

จันทรา ด้านคงรักษ์.

คู่มือการสร้างเสริมความสามารถด้านการสอนอ่าน ระดับชั้นประถมศึกษา.--

นครศรีธรรมราช : ม.ป.พ., ๒๕๖๖.

๒๑๖ หน้า.

๑. การอ่านชั้นประถมศึกษา. I. ชื่อเรื่อง.

๓๗๒.๔

ISBN (e-book) 978-616-594-891-3

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๕๘

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๖

จำหน่ายในรูปแบบ E-Book มกราคม ๒๕๖๖

ราคา ๒๐๐ บาท

จัดทำโดย จันทรา ด้านคงรักษ์
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช
๑๓๘ หมู่ ๘ ถนนศรีธรรมราช ตำบลโพธิ์เสด็จ
อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐๘-๓๗๑๕-๓๙๖๕

สั่งซื้อได้ที่ ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
<http://www.chulabook.com>
โทร. ๐๘-๖๓๒๓-๓๗๐๓-๔
customer@cubook.chula.ac.th, info@cubook.chula.ac.th
Apps: CU-eBook Store

คำนำ

การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่ใช้ในการดำรงชีวิต และเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๘ ไว้ว่านักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ทุกคนต้องอ่านออกเขียนได้ ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่าน โดยภาพรวมตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๖๐-๒๕๖๓ ความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนสูงถึงร้อยละ ๗๐ แต่มีนักเรียนอีกร้อยละ ๓๐ ยังมีปัญหาด้านการอ่าน หน่วยงานการศึกษาควรทบทวน และหาแนวทางพัฒนาครูและนักเรียน

คู่มือการสร้างเสริมความสามารถด้านการสอนอ่านของครูภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ครูภาษาไทยวิเคราะห์ผลการทดสอบและนำทฤษฎีหลักการมาปรับปรุง การจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริงในห้องเรียน เนื้อหาสาระของคู่มือ ประกอบด้วย บทที่ ๑ บทนำ บทที่ ๒ แนวคิดในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน บทที่ ๓ ความรู้พื้นฐาน หลักภาษาไทย บทที่ ๔ ทฤษฎี หลักการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน บทที่ ๕ การสอน อ่านออกเสียง บทที่ ๖ การสอนอ่านรู้เรื่อง และ บทที่ ๗ กิจกรรมฝึกอ่านออกเสียงและอ่านรู้เรื่อง

ผู้เขียนหวังว่าคู่มือการสร้างเสริมความสามารถด้านการสอนอ่าน ระดับชั้นประถมศึกษา จะเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และผู้สนใจนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ความสามารถด้านการอ่าน เพื่อให้นักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ทุกคนจะอ่านออกเขียนได้

จันทร์ดา ด้านคงรักษ์
มกราคม ๒๕๖๖

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	จ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
เหตุผลและความสำคัญ	๒
บทที่ ๒ แนวคิดในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน	๗
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑	
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	๘
โครงสร้างเครื่องมือการประเมิน	๑๓
เกณฑ์การให้คะแนนและแบบทดสอบ	๑๔
การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ความสามารถด้านการอ่าน	๒๖
การนำผลการทดสอบไปใช้	๓๑
บทที่ ๓ ความรู้พื้นฐานหลักภาษาไทย	๔๕
พยัญชนะ	๔๖
สระ	๔๙
วรรณยุกต์	๕๔
อักษรควบกล้ำ	๖๑
อักษรนำ	๖๓
มาตราตัวสะกด	๖๖
ประโยค	๖๘
บทที่ ๔ ทฤษฎี หลักการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน	๗๑
พัฒนาการของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น	๗๒
กระบวนการเรียนรู้แบบ BBL	๗๙
การออกแบบแบบฝึกพัฒนาความสามารถในการอ่าน	๘๔
กลวิธีในการสอนอ่าน	๙๖
กลวิธีในการสอนเขียน	๑๐๒
แผนการจัดการเรียนรู้	๑๑๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๕	การสอนอ่านออกเสียง
	การสอนอ่านแจกลูกสะกดคำ
	การสอนอ่านแจกลูกสะกดคำในแม่ ก กา
	การสอนอ่านสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา
	การสอนอ่านสะกดคำที่มีอักษรนำ
	การสอนอ่านสะกดคำที่มีอักษรควบ
บทที่ ๖	การสอนอ่านรู้เรื่อง
	การสอนอ่านรู้เรื่อง
	การอ่านเป็น
	การสอนอ่านจับใจความ
	การเขียนเป็น
บทที่ ๗	กิจกรรมฝึกอ่านออกเสียงและอ่านรู้เรื่อง
	กิจกรรมที่ ๑ คล่องแคล่ว แม่ กน
	กิจกรรมที่ ๒ ครอบครั้วตัวสะกด
บรรณานุกรม	๒๐๓

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า	
๑.๑	ความสามารถด้านการอ่าน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒-๒๕๖๓	๓
๑.๒	คะแนนร้อยละของการอ่านออกเสียงที่อยู่ในระดับต้องเร่งพัฒนา	๓
๑.๓	คะแนนร้อยละของการอ่านรู้เรื่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒-๒๕๖๓	๔
๒.๑	มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑	๙
๓.๑	ชื่อและการใช้รูปสระในภาษาไทย	๔๙
๓.๒	เสียงสระในภาษาไทย	๕๑
๓.๓	สระเปลี่ยนรูป	๕๒
๓.๔	สระลดรูป	๕๓
๓.๕	วรรณยุกต์ในภาษาไทย	๕๔
๓.๖	ความสัมพันธ์ของเสียงและรูปวรรณยุกต์	๕๗
๓.๗	หลักเกณฑ์จำแนกคำเป็น คำตาย	๕๙
๓.๘	การผันวรรณยุกต์อักษร ๓ หมู่	๖๐
๓.๙	พยัญชนะตัวนำและตัวตามของอักษรควบแท้	๖๑
๓.๑๐	พยัญชนะตัวนำและตัวตามของอักษรนำเสียงสนิท	๖๓
๓.๑๑	พยัญชนะตัวนำและตัวตามของอักษรสูงนำอักษรต่ำเดี่ยว	๖๔
๓.๑๒	พยัญชนะตัวนำและตัวตามของอักษรกลางนำอักษรต่ำเดี่ยว	๖๕
๓.๑๓	การแบ่งมาตราสะกด โดยใช้พยัญชนะวรรค	๖๗

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า	
๔.๑	กิจกรรมจับคู่ภาพและเสียงร้องของสัตว์	๗๓
๔.๒	ปริศนาภาพคำ “รางวัล”	๗๕
๔.๓	ปริศนาภาพคำ “เหรียญทอง”	๗๕
๔.๔	เกมการศึกษาในกลุ่มย่อย	๗๘
๔.๕	การแสดงออกด้วยการใช้กำลัง	๗๘
๔.๖	การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ กระตุ้นการเรียนรู้ทางภาษา	๗๙
๔.๗	กิจกรรม Brain Exercise	๘๐
๔.๘	กิจกรรม Rhythm	๘๐
๔.๙	เรียนรู้จากสื่อของจริง	๘๑
๔.๑๐	ใช้สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ	๘๑
๔.๑๑	แผนภูมิฝึกอ่านสระไอ	๘๑
๔.๑๒	การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ	๘๒
๔.๑๓	กิจกรรมฝึกเน้นทักษะการคิด	๘๒
๔.๑๔	การสรุปความคิดรวบยอด	๘๓
๔.๑๕	สรุปความรู้สระ อำ ด้วยรูปภาพ	๘๓
๔.๑๖	สรุปความรู้มาตราตัวสะกด	๘๓
๔.๑๗	แบบฝึกจับคู่ช่วยให้สมองอยากเรียนรู้	๘๖
๔.๑๘	การอ่านให้นักเรียนฟังทุกเช้า	๙๖
๔.๑๙	นักเรียนหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุด	๙๙
๔.๒๐	การใช้ระบบเคลื่อนไหวส่งเสริมการเขียนประโยค	๑๐๒
๔.๒๑	หนังสือทำมือของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๑	๑๑๐
๔.๒๒	เด็กเสนอหนังสือทำมือของตนที่เก๋อู้้่นักเขียน	๑๑๐
๕.๑	แบบฝึกอ่านอักษรกลางประสมสระเดี่ยวง่าย	๑๓๑
๕.๒	แบบฝึกอ่านอักษรกลางประสมสระเดี่ยวยาก	๑๓๒
๕.๓	แบบฝึกอ่านอักษรต่ำประสมสระเดี่ยวง่าย	๑๓๒
๕.๔	แบบฝึกอ่านอักษรสูงประสมสระเดี่ยวง่าย	๑๓๓
๕.๕	ครูจัดทำคำศัพท์ใหม่ของบทเรียน	๑๔๐
๕.๖	การจับดินสอที่ถูกต้องวิธี	๑๔๕
๕.๗	กิจกรรมเรียนรู้ สระไอ	๑๕๗
๕.๘	กิจกรรมเรียนรู้แม่เกอว	๑๕๗

บทที่ ๑

บทนำ

บทนำเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นบทแรกที่จะบอกกล่าวผู้อ่านให้ทราบเบื้องต้นถึงเหตุผลและความสำคัญในการจัดทำคู่มือการสร้างเสริมความสามารถด้านการสอนอ่าน ระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจในทิศทางเดียวกัน

บทที่ ๑ นี้ นำเสนอเนื้อหาตามลำดับ ดังนี้

๑. เหตุผลและความสำคัญ
๒. วัตถุประสงค์
๓. เป้าหมาย
๔. ตัวชี้วัดความสำคัญ
๕. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เหตุผลและความสำคัญ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมความรู้ความคิดให้แก่เยาวชนของประเทศ โดยเฉพาะในโลกของศตวรรษที่ ๒๑ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร และการคิดค้นพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ กล่าวได้ว่าการอ่านและการรู้หนังสือ (Reading & Literacy) เป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต เนื่องจากการอ่านและการรู้หนังสือทำให้เกิดความรู้ ความสามารถ และส่งเสริมให้เกิดทักษะการวิเคราะห์ แยกแยะ ประยุกต์ใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิต ครูซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสอนอ่านถือได้ว่าได้บุญมาก หากจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนที่ยังไม่รู้หนังสือ อ่านไม่ออก สามารถรู้หนังสือและอ่านออก เหมือนได้เปิดตาหรือให้แสงสว่างแก่คนในที่มืด (สาลี รักสุทธี. ๒๕๕๓: ๒๐) กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ให้ความสำคัญด้านการพัฒนาการอ่านการเขียนว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นของผู้เรียน ได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๘ จนถึงปัจจุบัน ได้กำหนดนโยบายว่า เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ต้องอ่านออกทุกคน หน่วยงานการศึกษาทุกสังกัดก็ได้ดำเนินการพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ให้มีคุณภาพด้านความสามารถการอ่านและมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ปีการศึกษา ๒๕๖๒ เป็นต้นมา สำนักทดสอบทางการศึกษาได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานที่ประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ประจำปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ทราบถึงความสามารถในการอ่านออกเสียง และอ่านรู้เรื่องของตนเอง รวมทั้งครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ นำผลการทดสอบในปีการศึกษาที่ผ่านมาไปปรับปรุงแก้ไขวิธีสอน เทคนิคการสอนในปีการศึกษาปัจจุบัน ครูในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ มีข้อมูลจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านออกเสียงและอ่านรู้เรื่องของนักเรียนแต่ละคน ใช้ในการวางแผนเสริมจุดเด่นและพัฒนาจุดด้อยของนักเรียนแต่ละคน รวมทั้งเสนอแนะให้โรงเรียนปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

สำนักทดสอบทางการศึกษา สพฐ. ประเมินความสามารถด้านการอ่าน (RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ระดับชาติ ใน ๒ ปีการศึกษา (ปีการศึกษา ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓) พบว่า ภาพรวมของการอ่านออกเสียง การอ่านรู้เรื่อง และรวมทั้ง ๒ สมรรถนะ (การอ่านออกเสียงและการอ่านรู้เรื่อง) ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ ๗๕ (ร้อยละ ๗๕ ขึ้นไป เท่ากับ ดีมาก) คะแนนร้อยละการอ่านรู้เรื่องและรวม ๒ สมรรถนะของปี ๒๕๖๓ น้อยกว่า ปี ๒๕๖๒ ดังตาราง ๑.๑

ตาราง ๑.๑ ความสามารถด้านการอ่าน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒-๒๕๖๓

ระดับ	การอ่านออกเสียง		การอ่านรู้เรื่อง		รวม ๒ สมรรถนะ	
	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓
ประเทศ	๖๘.๕๐	๗๔.๑๔	๗๓.๘๑	๗๑.๘๖	๗๐.๕๖	๗๓.๐๒

การอ่านออกเสียงเป็นทักษะพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ผลการประเมินพบว่า ปีการศึกษา ๒๕๖๒ นักเรียนอ่านออกเสียง มีคะแนนอยู่ในระดับพอใช้ (๓๗.๕๕) และดี (๔๕.๓๘ - ๗๒.๗๒) ซึ่งต้องเร่งพัฒนา จำนวน ๕ รายการ ได้แก่ ๑) คำที่มีตัวสะกดตรงมาตรา ๒) คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ๓) อักษรนำ ๔) อักษรควบไม่แท้ และ ๕) อักษรควบแท้ และนักเรียนมีปัญหาในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรามากที่สุดถึง ๓ คำ ส่วนปีการศึกษา ๒๕๖๓ นักเรียนอ่านออกเสียงมีคะแนนน้อยที่สุด อยู่ในระดับดีซึ่งต้องเร่งพัฒนา จำนวน ๓ รายการ ได้แก่ สระเปลี่ยนรูป คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราและอักษรนำ เมื่อศึกษาผลการประเมินปีการศึกษา ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓ นักเรียนยังมีปัญหาการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา และอักษรนำ ดังตาราง ๑.๒

ตาราง ๑.๒ คะแนนร้อยละของการอ่านออกเสียงที่อยู่ในระดับต้องเร่งพัฒนา

ประเภทของคำ	การอ่านออกเสียง					
	ปี ๒๕๖๒			ปี ๒๕๖๓		
	คำ	คะแนนร้อยละ	ระดับคุณภาพ	คำ	คะแนนร้อยละ	ระดับคุณภาพ
สระเปลี่ยนรูป	-	-	-	ซ็อกโกแลต	๕๘.๒๒	ดี
ตัวสะกดตรงมาตรา	ง่วงเหงา	๕๖.๑๘	ดี	-	-	-
ตัวสะกดไม่ตรงมาตรา	บริษัท	๓๗.๕๕	พอใช้	ผู้วิเศษ	๖๖.๓๗	ดี
	เทศบาล	๔๖.๙๓	ดี	-	-	-
	รางวัล	๗๐.๖๕	ดี	-	-	-
อักษรนำ	เหรียญทอง	๖๐.๐๔	ดี	เหมือนกัน	๗๒.๗๒	ดี
อักษรควบแท้	เครื่องหมาย	๖๔.๘๘	ดี	-	-	-
อักษรควบไม่แท้	รับทราบ	๔๕.๓๘	ดี	-	-	-

การอ่านรู้เรื่อง (ศึกษานิยามการอ่านรู้เรื่อง หน้า ๑๒) เป็นทักษะการอ่านคำ ประโยค ข้อความและเข้าใจบริบทของเนื้อเรื่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ผลการประเมินพบว่า ปีการศึกษา ๒๕๖๒ และปีการศึกษา ๒๕๖๓ สมรรถนะการอ่านรู้เรื่อง โดยรวมอยู่ในระดับดี แต่ปีการศึกษา ๒๕๖๓ มีคะแนนร้อยละลดลง (-๐.๙๕) และคะแนนร้อยละ แต่ละรายการก็ลดลงเช่นกัน เมื่อพิจารณารายการการอ่านรู้เรื่อง พบว่า ทั้ง ๒ ปีการศึกษาคะแนนร้อยละมากที่สุด อยู่ในระดับดีมาก คือ การอ่านคำ (๘๑.๔๖, ๙๐.๙๒) ส่วนคะแนนร้อยละน้อยที่สุดอยู่ในระดับดี ทั้ง ๒ ปีการศึกษา คือ การอ่านข้อความ (๖๕.๖๑, ๕๗.๗๓) ซึ่งต้องเร่งพัฒนาการอ่านประโยค (เลือกตอบ) และการอ่านข้อความ เนื่องจากปีการศึกษา ๒๕๖๓ มีคะแนนร้อยละ ลดกว่า ปีการศึกษา ๒๕๖๒ ดังตาราง ๑.๓

ตาราง ๑.๓ คะแนนร้อยละของการอ่านรู้เรื่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ระดับประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๖๒-๒๕๖๓

การอ่านรู้เรื่อง	ปีการศึกษา ๒๕๖๒		ปีการศึกษา ๒๕๖๓	
	คะแนน ร้อยละ	ระดับ คุณภาพ	คะแนน ร้อยละ	ระดับ คุณภาพ
การอ่านคำ	๘๑.๔๖	ดีมาก	๙๐.๙๒	ดีมาก
การอ่านประโยค (เล่าเรื่องจากภาพ)	๖๗.๗๕	ดี	๘๑.๕๖	ดีมาก
การอ่านประโยค (เลือกตอบ)	-	-	๖๔.๕๓	ดี
การอ่านข้อความ	๖๕.๖๑	ดี	๕๗.๗๓	ดี
รวม	๗๒.๘๑	ดี	๗๑.๘๖	ดี

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในประเด็นการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน พบปัญหาด้านครู ได้แก่ บางโรงเรียนครูไม่ได้จบวิชาเอกภาษาไทย ไม่มีความชำนาญมากพอที่จะสอนให้นักเรียนอ่านเขียนได้ ไม่ได้จัดทำสื่อการเรียนรู้ ใช้วิธีสอนอ่านเขียนบนกระดาน ไม่มีเทคนิคการสอน แบบฝึกไม่ส่งเสริมทักษะการคิด ไม่เข้าใจการพัฒนาการทางสมองที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ไม่มีสื่อการเรียนรู้ ใช้แต่หนังสือเรียนอย่างเดียว ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในวงจำกัดและเกิดอาการเบื่อเรียนวิชาภาษาไทย รวมทั้งครูไม่ได้นำผลการประเมินประจำปีมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ต้องพัฒนาเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในปีการศึกษาต่อไป

ส่วนการอ่านรู้เรื่อง ครูส่วนใหญ่บอกว่า ไม่มีคู่มือเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง ต้องไปค้นจากอินเทอร์เน็ต และนำข้อสอบเก่า ๆ มาฝึกนักเรียนจึงทำให้ผลการประเมินการอ่านรู้เรื่อง มีคะแนนร้อยละน้อยกว่าการอ่านออกเสียง และน้อยกว่าปีการศึกษา ๒๕๖๒ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนให้ข้อเสนอแนะว่า ถ้าจัดทำคู่มือสำหรับครูภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ควรเป็นคู่มือที่มีความสมบูรณ์ มีทั้งทฤษฎี หลักการ ตัวอย่าง ครอบคลุมทั้งการอ่านออกเสียงและการอ่านรู้เรื่องชัดเจน สามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ได้เลย ครูภาษาไทยน่าจะได้ประโยชน์อย่างยิ่งจากคู่มือแบบนี้ ซึ่งการจัดทำคู่มือการสอนอ่านและการสอนเขียนก็เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาการอ่านสู่ความสำเร็จ (สพฐ. ๒๕๕๑: ๔๒) นักเรียนอ่านออกเสียงถูกต้องตามบัญญัติคำพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และอ่านรู้เรื่องตามบริบทของเนื้อเรื่องเพื่อมีทักษะพื้นฐานใช้ศึกษาหาความรู้ในระดับชั้นสูงขึ้นไป

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันดังที่กล่าวมา เป็นแนวทางให้นำไปประยุกต์ใช้ในปีการศึกษาต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิดในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน

หน่วยงานการศึกษาระดับชาติได้ประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยยึดความสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ โครงสร้างเครื่องมือ เกณฑ์การให้คะแนน เพื่อความเข้าใจตรงกัน รวมทั้งได้รายงานผลการประเมิน เพื่อให้ครูและโรงเรียนนำจุดเด่น จุดควรพัฒนาไปส่งเสริมหรือปรับการจัดการเรียนรู้ในปีการศึกษาต่อไป

บทที่ ๒ นี้ นำเสนอเนื้อหาตามลำดับ ดังนี้

๑. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
๒. ความหมายของการอ่าน
๓. โครงสร้างเครื่องมือการประเมิน
๔. เกณฑ์การให้คะแนนและแบบทดสอบ
๕. การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงความสามารถด้านการอ่าน
๖. การนำเสนอผลการทดสอบไปใช้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ความสำคัญ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการงานและดำรงชีวิต ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญา ของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตทัศน์ โลกทัศน์ และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็น วรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติควรค่าแก่การเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

คุณภาพของนักเรียน

เมื่อจบช่วงชั้นที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ดังนี้

๑. สามารถอ่านได้คล่องและอ่านได้เร็ว
๒. เข้าใจความหมายและหน้าที่ของคำ
๓. นำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาคิด คัดคะเนเรื่องราวหรือเหตุการณ์ และกำหนด แนวทางการปฏิบัติได้
๔. เลือกอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ทั้งความรู้ และความบันเทิง
๕. ดูและเขียนแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการและจินตนาการ
๖. จดบันทึกความรู้ ประสบการณ์ และเรื่องราวในชีวิตประจำวัน
๗. จับใจความสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม สนทนา แสดงความคิดเห็น เล่าเรื่อง ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์จากเรื่องที่ฟังที่ดูได้
๘. เข้าใจว่าภาษาไทยมีทั้งภาษาไทยกลางและภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่น
๙. ใช้คำคล้องจองแต่งบทหรือกรองง่าย ๆ
๑๐. ท่องจำบทหรือกรองที่ไพเราะ และนำไปใช้ในการพูดและการเขียน
๑๑. นำปริศนาคำทายและบทร่ำเล่นในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนและเล่น

๑๒. ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ และใช้ได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์

๑๓. นำความรู้ที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมไปใช้ในชีวิต มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด

๑๔. มีนิสัยรักการอ่านและการเขียน

ตัวชี้วัด

การประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ สำนักทดสอบทางการศึกษา สพฐ. กำหนดให้มีการประเมินมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ดังนี้

ตาราง ๒.๑ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ท ๑.๑	๑. อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง และข้อความสั้น ๆ	<ul style="list-style-type: none"> ● การอ่านออกเสียงและบอกความหมายของคำ คำคล้องจอง และข้อความที่ประกอบด้วยคำพื้นฐาน คือ คำที่ใช้ในชีวิตประจำวันไม่น้อยกว่า ๖๐๐ คำ รวมทั้งคำที่ใช้เรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> - คำที่มีรูปวรรณยุกต์และไม่มีรูปวรรณยุกต์ - คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา - คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ - คำที่มีอักษรนำ
	๒. บอกความหมายของคำ และข้อความที่อ่าน	
	๓. ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ๔. เล่าเรื่องย่อจากเรื่องที่อ่าน ๕. คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน	<ul style="list-style-type: none"> ● การอ่านจับใจความจากสื่อต่าง ๆ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - นิทาน - เรื่องสั้น ๆ - บทร้องเล่นและบทเพลง - เรื่องราวจากบทเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

ตาราง ๒.๑ (ต่อ)

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	๖. บอกความหมายของเครื่องหมาย หรือ สัญลักษณ์สำคัญที่มักพบเห็นในชีวิตประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> ● การอ่านเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> - เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน - เครื่องหมายแสดงความปลอดภัยและแสดงอันตราย
ท ๒.๑	เขียนสื่อสารด้วยคำและประโยคง่าย ๆ	<ul style="list-style-type: none"> ● การเขียนสื่อสาร <ul style="list-style-type: none"> - คำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน - คำพื้นฐานในบทเรียน - คำคล้องจอง - ประโยคต่าง ๆ
ท ๓.๑	ตอบคำถามและเล่าเรื่องที่ฟังและดูทั้งที่เป็นความรู้ความบันเทิง	<ul style="list-style-type: none"> ● การจับใจความและพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู ทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องเล่าและสารคดีสำหรับเด็ก - นิทาน - การ์ตูน - เรื่องขบขัน
ท ๔.๑	เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ	<ul style="list-style-type: none"> ● การสะกดคำ การแจกลูก และการอ่านเป็นคำ ● มาตราตัวสะกดที่ตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา ● การผันคำ ● ความหมายของคำ
	เรียบเรียงคำเป็นประโยคง่าย ๆ	<ul style="list-style-type: none"> ● การแต่งประโยค
ท ๕.๑	บอกข้อคิดที่ได้จากการอ่านหรือการฟังวรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรองสำหรับเด็ก	<ul style="list-style-type: none"> ● วรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรองสำหรับเด็ก เช่น <ul style="list-style-type: none"> - นิทาน - เรื่องสั้นง่าย ๆ - ปริศนาคำทาย - บทร้องเล่น - บทอาขยาน - บทร้อยกรอง - วรรณคดีและวรรณกรรมในบทเรียน

สาระการเรียนรู้

การดำเนินการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มีรายละเอียดดังนี้

คำ ประโยค ข้อความ หรือบทร้อยกรองต่าง ๆ ที่มีวงคำศัพท์ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๙๙๓ คำ ที่เป็นคำประสมด้วยพยัญชนะและสระ ดังนี้

๑. ไตรยางศ์

อักษรสูง จำนวน ๑๑ ตัว ได้แก่ ข ฃ ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ส ห
อักษรกลาง จำนวน ๙ ตัว ได้แก่ ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ
อักษรต่ำ จำนวน ๒๔ ตัว ได้แก่ ค ฅ ฉ ง ช ซ ฌ ญ ฑ ฒ
ณ ท ธ น พ ฟ ภ ม ย ร
ล ว พ ฮ

๒. สระ

สระเสียงสั้น-เสียงยาวที่เป็นสระเดี่ยว จำนวน ๑๘ ตัว ได้แก่
อะ อา อิ อี อึ อือ อุ ู เอะ เอะ แอะ แอ โอะ โอ เออะ ออ เออะ เอะ
สระประสม ๖ ตัว ได้แก่ เอียะ เอีย เอือะ เอือ อัวะ อัว
สระเกิน ๔ ตัว ได้แก่ อำ ไอ โอ เอา
สระลดรูป สระเปลี่ยนรูป

๓. คำที่มีรูปวรรณยุกต์และไม่มีวรรณยุกต์

- คำที่มีตัวสะกดตรงมาตราและไม่ตรงมาตรา
- คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ
- คำที่มีอักษรนำ

หมายเหตุ คำที่นำมาใช้ในการทดสอบนักเรียนอยู่ในรายงานผลการศึกษาคำพื้นฐานนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๔ สำนักวิชาการและมาตรฐาน
การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ สำนักทดสอบทางการศึกษา สพฐ. ได้กำหนดนิยามไว้เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ซึ่งตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๖๐-๒๕๖๓ ได้กำหนดนิยาม ดังนี้

อ่านออกเสียง หมายถึง การอ่านคำ ประโยค หรือข้อความสั้น ๆ ที่เป็นคำในวงคำศัพท์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ทั้งที่เป็นคำที่มีความหมายโดยตรงหรือคำที่มีความหมายโดยนัย ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยวิธีการอ่านออกเสียง

อ่านรู้เรื่อง หมายถึง การอ่านคำ ประโยค หรือข้อความสั้น ๆ ที่เป็นคำในวงคำศัพท์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ทั้งที่เป็นคำที่มีความหมายโดยตรงหรือคำที่มีความหมายโดยนัย ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยสามารถบอกข้อคิดที่ได้จากการอ่านร้อยแก้ว ร้อยกรอง สำหรับเด็ก (เป็นข้อความง่าย ๆ) จับใจความจากเรื่องที่อ่าน ตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน บอกความหมายของเครื่องหมายสัญลักษณ์ที่สำคัญที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน คาดคะเนจากเรื่องที่อ่าน สรุปความรู้ ข้อคิดจากเรื่องที่อ่านได้อย่างสมเหตุสมผล แปลความและสร้างสรรค์จากภาพ

ผู้เรียน หมายถึง นักเรียน คู่มือเล่มนี้ผู้เขียนใช้คำว่า “ผู้เรียน” กรณีก้าวถึงการประเมินความสามารถด้านการอ่านของสำนักทดสอบทางการศึกษา สพฐ. และใช้คำว่า “นักเรียน” ในกรณีที่นอกเหนือจากการประเมินดังกล่าว